

СТАНОВИЩЕ

по Законопроект за допълнение на Наказателния кодекс, № 954-01-86, внесен от Красимир Георгиев Ципов и група народни представители на 10.12.2019 г.

Наказателната отговорност се реализира чрез наказанието на виновния за осъществяването на престъпления. Ето защо и - то е обяснимо - всички без изключение свързват наказателното право с наказание. В съзнанието на хората наказателното право е санкционно, неговата задача според тях е единствено да накаже виновния, при това колкото е възможно по-строго. В последните десетилетия санкциите за престъпленията се завишават, спрямо реакциите на обществото спрямо един или друг неправомерен деликт, без да се отговори на въпроса това ли е единствената възможност/алтернатива, за да се подобри ефективността на наказателното право, съдейства ли тя за наистина ефективната борба с престъпността. Илюзия е, че единствено по-тежкото наказание е панацеята, която ще реши многобройните проблеми.

Друга важна тема е, че доста често се предлагат нови престъпни състави, което от своя страна нарушава действащата система на наказателното право, тя е основата върху която следва да се градят изводите и съответно свързаните предложения.

С направеното предложение за съставяне на нов състав в глава единадесета „Общопасни престъпления“, раздел III „Престъпления против народното здраве и против околната среда“, а именно: В чл. 353б се създават ал. 5 и 6:

„(5) Който замърсява атмосферния въздух като не по установения ред

изгаря отпадъци или като изгаря отработени масла или отпадъчни нефтопродукти, както и предмети от каучук и пластмаса и полимерни, синтетични и текстилни материали, се наказва с лишаване от свобода до две години и глоба от 2000 до 5000 лева.

(6) В маловажни случаи по ал. 5 наказанието е пробация и глоба до 1000 лева.“

Следва да се вземе предвид, че предложението е добро, но не следва да бъде в НК, а да остане като административно наказание или да се обмисли възможността не за пробация или лишаване от свобода, а да се конкретизира възможността за обществено полезен труд за лицата, които замърсяват атмосферния въздух, като не по установения ред изгарят отпадъци или като изгарят отработени масла или отпадъчни нефтопродукти, както и предмети от каучук и пластмаса и полимерни, синтетични и текстилни материали. В много от случаите престъпното деяние се извършва от безимотни лица или безработни, което води до невъзможност за съответните административни органи да съберат глобите, а лишаването от свобода на тази група от хора би ги тласнало към извършването на други видове престъпления. Следва да се помисли и относно трайната заетост на тези лица не само с обществено полезен труд, а и по нататък, като пример включването им социални програми за заетост.

Важно е да се има предвид, че следва да се направи анализ и да се избягва дублиране на състави на престъпления и административни нарушения. Трябва да се стимулира обществото доброволно да спазва правилата и ефективното им санкциониране при неизпълнение със средства, различни от наказателната репресия. Това налага да се направи преглед на административното законодателство по отношение на регламентирани

административни нарушения и да се съпостави с инкриминираните в Наказателния кодекс с цел идентифициране на дублиращи се състави.

Развитието на гражданските обществени отношения обуславя необходимост от засилване ролята на административните санкции чрез прилагане на значителни по размер глоби и имуществени санкции, лишаване от права и разширяване на приложното поле на отнемането на предмета и средството на нарушението. Наказването по административен и наказването по наказателноправен ред са част от единната репресивна функция на държавата, поради което не следва да се противопоставят. Административните наказания биха могли да бъдат налагани своевременно и без никакво забавяне, предвид сравнително облекчената процедура. Това на свой ред гарантира не само постигане на усещане за справедливост, но притежава и необходимия предупредително-възпиращ ефект като превенция на престъпността. Същевременно предвиденият съдебен контрол в системата на административното наказване представлява гаранция за защита на правата на гражданите.

Анализът на наказателното и административното законодателство сочи, че в редица случаи едно и също деяние се третира едновременно и като административно нарушение, и като престъпление поради наличието на състави с идентично съдържание. В конкретното предложение имаме дублиране на административни нарушения по чл. 133 от Закона за управление на отпадалците и предложени състави на престъпление в чл. 353б. Законът за управление на отпадъците в чл. 133, ал. 4, т. 1 е предвидил административно-наказателни санкции за физическите лица, които нерегламентирано изгарят или извършват друга форма на нерегламентирано третиране на отпадъци -

глоба от 2 000 до 5 000 лв., а при повторност - глоба от 4 000 до 10 000 лв. Тези санкции са достатъчно сериозни, за да противодействат на посочените противоправни деяния, стига да се прилагат ефективно от компетентните контролни органи. Само, че както отбелязах по-нагоре в становището си в много от случаите престъпното деяние се извършва от безимотни лица или безработни, на които няма как да се съберат глобите поради безимотното си състояние и за тях следва да помислим как да бъдат санкционирани. Същевременно според предложени нов състав на престъпление се предвижда наказание лишаване от свобода до 2 години и глоба от 2 000 лв. до 5 000 лв. От това следва, че е приложим институтът на освобождаване от наказателна отговорност с налагане на административно наказание по чл. 78а НК (при наличие и на останалите материално-правни предпоставки), което като резултат отново ще доведе до ангажиране на административно-наказателната отговорност на дееца. Предвиденото в чл. 78а НК административно наказание глоба е в размер от 1 000 до 5 000 лв., което представлява по-лека санкция от административното наказание по чл. 133, ал. 4 от Закона за управление на отпадъците.

Тук следва да обърнем внимание, че изборът на реда, по който да се реализира отговорността, изцяло зависи от това кой орган е констатирал извършването на деянието. По този начин на административнонаказващия орган е предоставено пълно право на преценка дали да сезира прокуратурата или да наложи административно наказание. Тази ситуация може на свой ред да доведе до поставяне под съмнение на обективността на взетото решение и да доведе до несигурност в общественото доверие в правораздавателната и правоохранителната системи.

От друга страна, следва да се има предвид, че Престъплението по чл. 353б от Наказателния кодекс се намира глава 11 от НК „Общопасни престъпления”, раздел III „Престъпления против народното здраве и против околната среда”, т.е. с квалифицирането на това деяние като престъпление по смисъла на НК се цели да се защитят обществените отношения, свързани с опазването и безопасността на народното здраве и опазването на околната среда. С текстовете на чл. 353б, 353в и 353г въведоха изискванията на Директива 2008/99/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно защитата на околната среда чрез наказателно право (ОВ, L 328/28 от 6 декември 2008 г.).

23.11.2020 г.

адвокат Николай Николов